

Byggnadsminnesförklaring av Movikens masugn, fastigheten Moviken 2:6, Bjuråkers socken, Hudiksvalls kommun

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Movikens masugn har väckts den 9 april 1990 av länsstyrelsen. Förslag till skyddsföreskrifter har remitterats samma datum.

Fastighetens ägare, Stiftelsen Strömbacka-Movikens järnbruksanläggningar, har i yttrande den 31 maj 1990 godkänt byggnadsminnesförklaring med föreslagna skyddsföreskrifter.

Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun har genom beslut den 17 maj 1990 godkänt förslaget till byggnadsminnesförklaring.

Riksantikvarieämbetet har i yttrande den 17 maj 1990 lämnat förslaget till byggnadsminnesförklaring utan erinran.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § kulturminneslagen Movikens masugn, fastigheten Moviken 2:6 i Bjuråkers socken, Hudiksvalls kommun för byggnadsminne och meddelar enligt 2 § samma lag skyddsföreskrifter enligt bilaga 1.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar för byggnadens underhåll. Även läns museet kan rådfrågas.

Om särskilda skäl finns får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen lämna tillstånd till ändring av byggnadsminne.

Enligt 3 kap 21 § kulturminneslagen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten. Hur man överklagar framgår av bilaga 2.

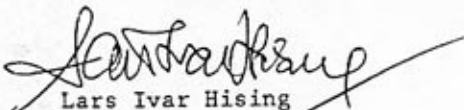
Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lars Ivar Hising, jämte ledamöterna Ma-

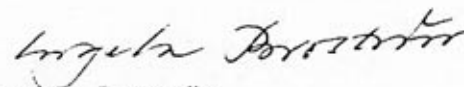
1990-06-18

221-3887-90

rienne Ahlqvist, Jens Alvarsson, Willy Eriksson, Thomas Juhlin, Sven Eric Lundahl, Wallentin Lundmark, Kjell Nilsson, Curt Nygren, Svante Pettersson, Sture Sandberg, Håkan Stjernlöf, Birgit Wallström samt Stig Zettlin.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Johny Rangrost, länsassessor Helen Åleskog, t f länsarkitekt Magnus Blom samt antikvarie Ingela Broström, föredragande.

Lars Ivar Hising

Ingela Broström

Kopia till

- ✓ Riksantikvarieämbetet, delgivn
- Byggnadsnämnden i Hudiksvalls kommun
- Kulturnämnden i Hudiksvalls kommun
- Länsmuseet
- Hälsinglands museum
- Inskrivningsmyndigheten vid Hudiksvalls tingsrätt
- Överlantmästarmyndigheten
- Planenheten

MOVIKENS MASUGN

Moviken 2:6

Bjuråkers socken, Hudiksvalls kommun

Movikens masugn efter avslutad renovering 1979
Foto: Länsmuseet

Masugnen vid 1900-talets början
Foto: Länsmuseet

Den första masugnen i Moviken byggdes 1795-96 för att förse hamarsmedjorna vid det närbelägna Strömbacka bruk med tackjärn. Tidigare hade tackjärnet hämtats från Österbo masugn ytterligare en och en halv mil från bruket, vilket medförde besvärliga och kostsamma transporter av malm och tackjärn. Genom att den nya masugnen placerades nära stranden av Norra Dellen kunde malmen nu också skeppas direkt till hyttan utan den sista omlastning för vidare fortransport som tidigare varit nödvändig.

När vallonsvide infördes vid Strömbacka bruk år 1828 började man vid Moviken även blåsa tackjärn av Dannemoramalm. Masugnen brukades i sitt ursprungliga skick fram till 1861, när den i likhet med många andra äldre masugnar byggdes om i syfte att vinna ökat utbyte av malm och kol. Intill hyttan uppfördes en modern gasrostugn och även kolningen förbättrades genom att kolugnar infördes, vilket ansågs ge ett träkol av bättre kvalitet än det som milorna lämnade.

Vid slutet av 1800-talet ansågs även den ombyggda masugnen omodern och man beslöt att riva den. Den nuvarande masugnen uppfördes 1902-04 under ledning av en byggmästare Filén från Västerås, som också byggde ytterligare en rostugn omedelbart intill den befintliga. Den nya masugnsanläggningen brukades fram till 1937 när hyttan slutgiltigt blåstes ned.

Hyttbyggnaden är uppförd i locklistpanelat stolpverk som vilar på ca tre meter höga murar i slaggsten, till en del troligen härrörande från den äldre masugnen. Masugnstornet är byggt i fackverk med tegelfyllning. Samtliga tak är täckta med sinus-korrugerad plåt. Interiör och utrustning är välbevarade; bland annat finns här både blåsmaskin och ångmaskin i gott skick.

Söder om hyttan ligger en mindre förrådsbyggnad i vitputsad slaggsten med välvda portöppningar och tak täckt med korrugerad plåt. Närmast dammen finns ytterligare en envårig slaggstensbyggnad som nu rymmer toaletter.

Masugnsanläggningen har renoverats med stöd av beredskapsmedel vid två tillfällen, 1969-70 och 1979. Anläggningen ägs och vårdas av Stiftelsen Strömbacka-Movikens järnbruksanläggningar.

Skyddsföreskrifter

Skyddsområdet omfattar hela fastigheten Moviken 2:6.

Skyddsföreskrifterna gäller hyttbyggnaden och den söder därom liggande förrådsbyggnaden (markerade med nr 1 och 2 på kartan)

- 1) Byggnaderna får inte rivras, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
- 2) Hyttanläggningens interiör skall bevaras. Invändiga väggar, bjälklag, arbetsplan eller andra delar av byggnadens konstruktion och fasta inredning får inte rivras eller på annat sätt förändras.
- 3) I hyttbyggnaden får befintlig fast utrustning inte borttagas, flyttas eller förändras.
- 5) Byggnaderna skall i samråd med länsstyrelsen underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras med sådana material och metoder att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
- 6) Skyddsområdet skall vårdas på sådant sätt att byggnadernas karaktär och utseende inte förvanskas. För uppförande av ytterligare byggnader inom skyddsområdet krävs länsstyrelsens tillstånd.

